

2020-ci ilin noyabrın 8-də 28 illik həsrət-dən sonra Azərbaycan xalqı üçün böyük ehə-miyyət kəsb edən və rəmzi mənə daşıyan Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi. "Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışq! Əziz Şuşa, biz səni dırçıləcəyik! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!", - deyen Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan ordusu bütün dün-yaya bizim qalib, yenilməz, məğrur xalq oldu-gumuzu göstərə bildi. Şuşa şəhərinin işğal-dan azad olunması Azərbaycanın herbi-diplomatik uğurlarının təzahürüdür. Qarabağın incisi hesab olunan Şuşa şəhərinin rəşadəlli Ordumuz tərəfindən işğaldan azad edilmesi əlbəttə ki, müharibənin sonrakı gedisi həl-ledici təsir göstərək Zəfər Günü kimi tariximizə yazıldı. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli və prinsipial mövqeyi hər meydanında olduğu kimi, diplomatiya meydanında da uğurlarımızı şərtləndirdi. Düşmənin ağ bayraq qaldırmaqdan başqa çıxış yolu yox idi. Dövlət başçısı tərəfindən Şuşa sevincini ya-sadiqlənən sonra, noyabrın 9-da Prezident İl-ham Əliyev 71 kəndin, bir qəsəbenin və 8 strateji yeksekliyin işğaldan azad edildiyi ba-rədə ölkə ictimaiyyətini məlumatlandırdı.

Ölkə başçısı Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu 30 il müddetin-də davam edən işgala cəmi 44 gün müddetin-də son qoymağı bacardı, Ermənistanı diz çökdürdü, təslim olmağa məhkum etdi. Bu tarixi qələbə Azərbaycan tarixinə məglubedil-məzlik kimi həkk olundu. Ali Baş Komandan İlham Əliyev ən yeni tariximizə Zəfər Sərkər-dəsi kimi möhrünü vurdu.

Bu gün Şuşa bu gün yeni bir dövrünə qə-dəm qoyub. Böyük Qayıdış üçün lazımı ted-birlər həyata keçirilir və burada reallaşdırılan infrastruktur layihələr və tədbirlər bir daha sü-but edir ki, müqəddəs şəhər yenidən dırçılır, inkişaf edir, geniş abadlıq və quruculuq mey-danına çevrilib. 28 il yaxın bir tarixdə ermə-ni işğalında qalan Şuşamız azad olundu. Əs-rıldən səsi eşidilən, hər zaman toy-büsətli olan Şuşamız tarixin dönmələrində çox hü-cumlara məruz qalsa da, başını dik tutub, əyil-məz, məglubedilməz olub. Çox gözərlər dikkili bu diyara. Hər daşında bir tarix yaşar, bir ta-rix danişilar. 28 il erməni işğali altında qalan Şuşamız bu gün azad nəfəs alır. 2021-ci il mayın 7-də Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərinin Azərbaycanın Mədəniyyət Paytaxtı elan edilmesi haqqında Sərəncamı bu şəhərin böyük mədəniyyət beşiyi olduğunu bir da-ha təsdiqlədi.

"Qafqazın sənət məbədi", "Azərbaycan musiqisinin beşiyi" və "Şərqi konservatoriyası" adlandırılın Şuşadan gələn səslerde bö-yük bir dünyadan söz açılır. Kimlərin səsi, ünү gəlməi bu diyaran? Mir Möhsün Nəvvab, Baba bəy Şakir, İsgəndər bəy Rüstəmbəyov da-ha kimilər Şuşa bulağından su içib. Xüsusi olaraq qeyd edək ki. Şuşada təkcə XIX əsrde 95 şair, 22 musiqiçünas, 58 xanəndə, 12 nü-s-xabənd, 19 xəttat, 16 nəqqaş, 8 memar, 5 as-tronom, 16 həkim, 42-ye qədər müəllim və s. olmuşdur. Şuşanın işğali nəticəsində azərbaycanlıların tarixi izlərini silmək məqsədi ilə vandallar 600 yaxın tarixi memarlıq abidəsinə, o cümlədən Pənahəli xanın sarayını, Yuxarı Gövhər ağa məscidini, Aşağı Gövhər ağa məscidini, Xurşidbanu Natəvanın evini, Molla Pənah Vaqifin məqbərəsini yerlə-yeşəksən etmiş, 7 məktəbə-qədər uşaq müəssisəsini, 22 ümumtəhsil məktəbini, mədəni-maarif, kənd təsərrüfatı texnikumlarını, orta ixtisas musiqi məktəbini, 8 mədəniyyət evini, 22 klubu, 31 kitabxananı, 2 kinoteatrı, 8 müzeyi, o cümlədən Şuşa Tarix Muzeyi, Azərbaycan Xalça Muzeyinin filialı və xalq tətbiqi sənəti muzeyi, Qafqazda yeganə olan Şərqi musiqi alətləri fabrikini daşıtmış, buradakı nadir sənət incilərini talmış və məhv etmişlər. Belə bir əmal sahibi olmaq əlbəttə ki, onların iç dünyasından yağan bir ideolojiyani göstərir - faşist ideolojiyisini. Belə vəndlilik əməllərinin müəllifi olanlara nə ad vermək olar? Hərdən susursan da, söz tapa bilməyəndə. Üzeyirlər, Bülbüller yetirən torpağın səsini-sədasını kö-mürmək qeyri-mükündür. Çünkü hər daşının yaddaşı bizi qeybdən gələn səslərə yaxınlaşdırır. Tarixin dönmələrində Şuşamızın hər yeri-nən xalq ruhunu eks etdirən musiqi sədaları eşidilib. Şuşada, Cıdır düzündə festivallar, tədbirlər keçirilib, xalqın ruhu, istəyi öz ifade-sini tapıb. Bu şəhərin Azərbaycan mədəniyy-

Qarabağın tacı Şuşanın dünəni və bu günü

yət tarixində özünəməxsus yeri və rolü var.

ZƏFƏR QAZANAN XALQIN BEYNƏLXALQ FESTİVALLARI DA MÖHTƏŞƏM OLUR

Fəsillerin hər birində özünəməxsus gözəlliye qərq olan Şuşamız baharın göz oxşayan etirli çiçəklərinin ahengində müsələdə dənizlər ilə yenidən dünənin müxtəlif yerlərində qonağı olan insanlara isti nəfəslə qucağını açdı. Toy-büsətli Qarabağımızın incisi "Xarıbülbül"ün sədasi ilə dağları, daşları aşaraq, yenidən xoş ovqatını dünyaya yaydı. Xalqın milli və klassik musiqisi dağları-dərələri aşdı. Bundan qururverici ne ola bilərdi? Vaqif Poeziya Günləri sözümüzün, şeirimizin, ədəbiyyatımızın bayramına çevrildi. Bildiyimiz kimi, Şuşa şəhəri 2023-cü ildə hem də Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Teşkilatı (TÜRKSOY) tərəfindən "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilmişdir. "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalında da TÜRKSOY-a daxil olan ölkələr, regionun türkdilli ölkələri və xalqlarının ya-radıcı kollektivləri iştirak etdilər. Xoş əhvali-ruhiyyəli bu musiqi bayramı bir daha dünənin nəzər nöqtəsində oldu. Bir daha sərgilədi ki, müharibəni qalibiyətə başa vuran bir xalqın beynəlxalq festivalları da möhtəşəm olur.

Uzun illərdən sonra yenidən Şuşada, Cı-dir düzündə "Xarıbülbül" musiqi festivalının keçirilməsi bir daha dünyaya göstərdi ki, iş-ğaldan azad olunan torpaqlarımız əzəli sakın-lərini qoynuna alanda belə əzəmətli, möhtəşəm olur. Bu xalqın övladları kimi, onun güllü-çiçəyi də, atları da vəfəlidir. Artıq neçə ildir ki, Xarıbülbülümüzün etri dünyaya öz etrində ya-yılır. Bu qoxu ondan duyulan VƏTƏN qoxusudur. Şuşamızın qoxusudur. Bu etri duya biley-cək insanlar Vətən anlayışının nə demək ol-duğunu anlayanlardır. Hər bir azərbaycanının qururuna çevrilən "Xarıbülbül" Beynəlxalq musiqi festivalı! Musiqi beşiyi, musiqi məbədi olan Şuşada belə bir tədbirin keçirilməsi hər birimizin müqəddəs arzusu, istəyi id ki, bu gerçəkləyən qeyrdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirmişdir: "Biz öz dini, milli, mənəvi köklərimizə bağlı olan xalqıq. Əks-təqirdə, biz heç vaxt işğala son qoya bilməzdik. Biz bütün bu illər ərzində bir amalla yaşımişq - torpaqları azad edək, ədaləti bərpa edək, milli ləyagətimizi qoruyaq və buna nail olduq".

"Xarıbülbül" Beynəlxalq Festivalında Şuşanın qoynunda ifa olunan milli musiqimizin sədalarının Şuşa dağlarına yayılması əlbəttə ki, böyük bir sevgimizin izharıdır. Şuşada ilk dəfə "Natəvan" operasının təqdimi böyük bir mənə kəsb etmiş oldu. Qarabağ xanının qızı, Azərbaycan şairi Xurşidbanu Natəvanın hə-yat və yaradıcılığına, o dövrə Qarabağda baş verən ictimai-siyasi hadisələrə həsr olunan opera Şuşada ilk dəfə nümayiş olundu.

IDEOLOJİ MƏRKƏZƏ ÇEVİRİLƏN SUŞA

15 iyun 2021-ci ildə "Azərbaycan Respublikası ilə Türkiye Cumhuriyyəti arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyan-naməsi"nin imzalanması iki ölkə arasında münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoydu-ğunun təzahürüdür. İdeoloji mərkəzə çevrilən Şuşada imzalanan Müttəfiqlik haqqında Bə-yannamə dost ölkələr arasında əlaqələri da-ha yüksək zirvəyə qaldırı. Eyni soykökə, dilə, dini, mədəniyyətə və bir sıra qarşılıqlı bağlara malik olan xalqlar bütün zamanlarda bir-birinə destək olublar və bu gün də beledir. Təbii ki, iki qardaş, dost ölkə olan Azərbaycan və Türkiyənin təşəbbüsü ilə ölkələrimiz, eləcə de bölgə üçün önəmlı layihələr reallaşır. Türk dünyasının qədim mədəniyyət beşiyi olan Şuşa şəhərində imzalanan Şuşa Bəyan-naməsi iki dost və qardaş ölkə arasında 13 oktyabr 1921-ci il tarixli Qars müqaviləsinə, eləcə de Dostluq və Əməkdaşlıq haqqında Müqavilə-yə, Strateji Tərəfdəşlik və Qarşılıqlı Yardım haqqında müqaviləyə əsaslanır.

"BUNDAN SONRA BİZ ŞUŞADA ƏBƏDİ YAŞAYACAĞIQ"

Bu gün Şuşada görülen işlərin miqyası çoxdur. Hər daşı, hər abidəni yenidən qurulur. Zəfər qazanan xalq hər qarış torpağına, məhz ruhuna uyğun olaraq nefəs verir. Axı bu günü illərdir ki, gözləyirdik. Gözləyirdik ki, bizim yolu-muzu gözləyən torpaqlarımıza nefəs qataq. Əlimizlə, zəhmətimizlə, səsizmizlə, addımları-mızla. Bu gün bizlər nəsib oldu. Azərbayca-nın mədəniyyət paytaxtı elan edilən Şuşa şəhərində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığına əsasən və dövlət başçısının bi-lavasitə nəzarəti altında qədim tarixi və me-marlı əsləbu qorunub saxlanılmaqla Şuşa şəhərinin, tarixi və dini abidələrinin, muzeylərin planlı şəkildə bərpa olunması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Şuşada Gövhərağa məscidinin bərpası Azərbay-canın öz dəyərlərinə milli-mənəvi islami də-yərlərinə olan ehtiramın nümunəsidir. Dövlət başçısının bildirdiyi kimi, "Bundan sonra biz Şuşada əbədi yaşayacaqı və Şuşanın bərpa edilməsi artıq başlanmışdır. Verilən göstərişlər yerine yetirilir".

Prezident İlham Əliyev hələ Vətən müha-ribəsindən önce qeyd etmişdi ki, ərazi bütö-lüyümüz bərpa edildikdən sonra Üzeyir Hacı-bəylinin, Natəvanın, Bülbülün büstləri Şuşaya qaytarılacaq. Azərbaycan Prezidentinin bu sözləri artıq reallığa çevrildi. Həmin dəhə si-ssiyətələrin büstləri Şuşada yenidən əvvəlki yerlərində bu qədim Azərbaycan şəhərinə gə-lən qonaqları salamlayıb. Bu gün Üzeyir Haci-bəylinin, Xurşidbanu Natəvanın, Bülbülün Şu-

şadək büstləri öz məkanlarında rahat nəfəs-alır.

"ŞUŞA 28 İL YARIM ƏSARƏTDƏ İDİ, ANCAQ ƏYİLMƏDİ, SINMADI, ÖZ LƏYAQƏTİNI QORUDU, MİLLİ RUHUNU QORUDU, AZƏRBAYCAN RUHUNU QORUDU"

Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Şuşada abadlıq-quruculuq işləri geniş vüset alıb. Ermənilərin xarabalığa əvveldiyi məkanlarda yeni yollar çəkilir, dayanıqlı və davamlı iqtisadi fəaliyətin təmin edil-məsine yönəldilən infrastruktur layihələri real-laşır, tarixi-mədəniyyət və dini abidələrimiz təmir və bərpa olunur. Su, qaz, elektrik təsər-rüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər uğurla da-vam edirilir.

Bildiyimiz kimi, Heydər Əliyev Fondunun Qarabağdakı bərpa layihələrinin bir hissəsi isə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində həyata keçirilir. Bunların sırasına dahi Azərbaycan şairi və ictimai xadim Molla Pənah Vaqifin muzey-məqbərə kompleksinin, Vaqifin büstünün yenidən qurulması, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin Şuşa-da yenidən ucaldılması və digərləri daxildir. Bütün bunlarla yanaşı, Şuşada Yaradıcılıq Mərkəzinin Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işlərindən sonra açılışı olub. Şuşa şəhərindəki Yaradıcılıq Mərkəzinin hə-zırkı binası ölkə ehəmiyyəti memarlıq abidəsi siyahısındadır. Binada vaxtile Ağə Qəhrəman Mirsəyab oğlunun Karvansarası yerləşib. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işləri zamanı bina ilkin vəziyyətinə qaytarılıb.

Görülən və görülecek bütün işlər bunlarla bitmir. Azad Şuşamız müasir bir məkəna çevriliir. Şuşada Yuxarı Gövhər ağa məscidinin yenidənqurma və bərpa işlərindən sonra açılışı, Saatlı məscidinin və Milli Xalça Muzeyinin Şuşa filialının açılışları və s. Şuşanın yenidən qurulmasının təzahürüdür. Şuşa yaşı-yar və qaynar, yeni dövrünə qədəm qoyub. Bir çox əlamətdar hadisələr şahidlik edən Şuşamız tarixi günlərini yaşıyır. Bütün bu və ya di-ğer tarix, mədəniyyət abidələrinin təmir və bərpası ilə yanaşı, dövlət başçısının tərəfindən Şuşada 17 binadan ibarət 2-ci yaşayış kompleksinin də təmeli qoyulub. Şuşa şəhərinin Baş planına uyğun olaraq, D4 zonasında 4,25 hektar ərazidə inşa ediləcək kompleksdə iki-mərtəbəli və üçmərtəbəli binalar tikilir. Cənab Prezident çıxışlarını birində "Şuşa 28 il yarım əsərətdə idi, ancaq əyilmədi, sınmadı, öz lə-yaqətini qorudu, milli ruhunu qorudu, Azərbaycan ruhunu qorudu", - deməklə bu tarixi şəhərin möqrurluğunu, müqəddəsliyini ifadə etmiş oldu.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI